

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 5:12
סוף זמני ק"ש - 8:54
9:30 -
סוף זמן תפלה - 10:23
דף היומי לש"ק: סנהדרין ס'

בס"ד, עש"ק פ' יתרו - שנת תשפ"ה לפ"ק

פרשת יתרו

במה שבא עליהם עמלק - והכיר שיש דין ויש דיין בעולם - "כי בדבר אשר זדו עליהם". ולכן "ויקח יתרו וגו' עולה וזבחים לאלקים" ובמדרש החפץ כת"י (מובא בתורה שלמה פ"ח אות פ"ד*) איתא: זה קרבן גירות - מפני שעל ידי שראה מדת הדין - נתגייר.

"ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל" (יח:ט). ופירש"י: ויחד יתרו - וישמח יתרו, זהו פשוטו. ומדרשו, נעשה בשרו חדודין חדודין, מיצר על איבוד מצרים.

בס' כמוצא שלל רב איתא: מאליה מתבקשת כאן קושיא: למה הוציאו חז"ל את מה שנאמר בפסוק 'ויחד', שמשמעו חדוה, ופירשו אותו לגנאי על יתרו?

ביאור נפלא על כך אמר הגר"י יהושע מקוטנא. בעל ישועות מלכו: מכירים אנו שלשה לשונות המתייחסות לשמחה - שמחה, ששון, חדוה. לכאורה אלו מילים נרדפות (synonyms), אך חכמי הלשון חילקו ביניהם באופן כזה:

'שמחה' היא כאשר אדם שמח בדבר שלא הי' לו מעולם.

'ששון' הוא כאשר אדם שמח בדבר שהי' לו, נאבד ממנו וחזר אליו. [וזה מה שאמרו חז"ל (עי' מגילה טז): עה"פ "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (תהלים קיט:קסב) - זו מילה, שכן מצינו באבות דרבי נתן (נוסחא א' פרק ב' אות ה') שאדם הראשון נברא מהול, ורק לאחר החטא נמשכה ערלתו. ונמצא לפ"ז ששמחת המילה היא על שמקבלים את מה שהי' לאדם הראשון ואבד, ולכן נאמר על כך לשון 'שש'. וזה גם מה שאומרים בברכת חתנים "אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה", כי אצל החתן שחזר אחר אבידתו ומצא אותה, היא בגדר של 'ששון', בעוד אצל הכלה זהו גדר של 'שמחה' - על דבר חדש].

הלשון השלישית היא 'חדוה' הנאמרת כאשר אדם מתאמץ לשמוח אף כאשר הוא נמצא במצב שבו בדרך הטבע עליו לבכות. [וזה מה שאמר עזרא לשבי הגולה: "אל תתאבלו ואל תבכו וגו' ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם" (נחמ"י ח:ט-י), כי הרבה מהם בכו בזוכם את הוד הבית הראשון, ולכן הורה להם עזרא להתחזק ולשמוח בישועה הזאת. וזה מה שדרשו חז"ל (ביצה טו:): "כי חדות ה' היא מעוזכם" - לוו עלי וכו' ואני פורע. כי מי שבביתו אין כל, וצריך ללוות לצרכי שבת, אין לבבו פונה לשמחה, ובכל זאת יש להתחזק ולשמוח בשבת זו, וכאשר אדם מתאמץ לשמוח - זוהי חדוה].

מעטה, נחזור לשמחתו של יתרו, שהוגדרה בפסוק בלשון 'ויחד', שהוא מלשון חדוה - הרי שיתרו הי' צריך להתאמץ לשמוח

"וישמע יתרו חותן משה כהן מדין את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו וגו'" (יח:א). וברש"י איתא: מה שמועה שמע ובא? - קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

ויש להבין - למה דווקא שני המאורעות האלו - קריעת ים סוף ומלחמת עמלק - השפיעו על יתרו לבוא ולהתגייר?

עוד צריך עיון: למה כתוב: וישמע יתרו וגו' את כל אשר עשה אלקים - למה נאמר "אלקים" שהוא מורה על מדת הדין? וכן לבסוף נאמר: "ויקח יתרו וגו' עולה וזבחים לאלקים" - למה נאמר שם "אלקים"?

ושמא יש להבין את הענין ע"פ מה שאמר יתרו: "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, כי בדבר אשר זדו עליהם" (יח:יא), וכתב רש"י: "כי בדבר אשר זדו עליהם". כתרגומו במים דימו לאבדם, והם נאבדו במים וכו' בקדירה אשר בשלו - שם נתבשלו.

מה שהשפיע על יתרו להתגייר הי' מה שראה שיש דין ויש דיין, ושהקב"ה מתנהג עם עולמו במדה כנגד מדה. ויתרו שהי' אחד מיועצי פרעה שאמר: "הבה נתחכמה לו", ושמע ההחלטה של "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" נתפעל ביותר כשראה חיל פרעה שנטבע בים סוף.

ויש להוסיף דגם אצל מלחמת עמלק ראה יתרו איך שהקב"ה מתנהג במדה כנגד מדה לא רק כלפי אומות העולם אלא גם כלפי בני ישראל? כיצד? בפרק חלק (סנהדרין צט): איתא: תמנע בת מלכים הואי וכו', בעיא לאיגיורי [ביקשה להתגייר], באתה אצל אברהם יצחק ויעקב ולא קבלוה. הלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשו. אמרה, מוטב תהא שפחה לאומה זו, ולא תהא גבירה לאומה אחרת. נפק מינה עמלק דצערניהו לישראל. מאי טעמא, דלא איבעי להו לרחקה.

והנה מבואר במדרש שמואל (יב:ב): מוכתר הי' יתרו באסטרטגיה [חיילות] של עמלק, וכיון שנפל, בא להתגייר. ושמא יש לומר דגם כאן ראה יתרו הנהגת הקב"ה במדה כנגד מדה אפילו כלפי בני ישראל, שהרי תמנע ששאפה לרוחניות וביקשה לידבק בזרע אברהם יצחק ויעקב - נתרחקה, ולכן נענשו בני ישראל שבא עליהם עמלק, שעליו נאמר: "אשר קרך בדרך" (דברים כה:יח), ופירש"י: לשון קרי וטומאה. דבר אחר לשון קור וחום - צננך והפשירך מרתיחתך, עיי"ש. ובספרים מבואר שעמלק ביקש לצנן ולהפשיר את בני ישראל מההתלהבות בעבודת ה' ועל"י רוחנית - מדה כנגד מדה ממה שנעשה לתמנע.

וזהו "וישמע יתרו וגו' את כל אשר עשה אלקים" - מדת הדין - ע"י מדה כנגד מדה - הן למצרים בקריעת ים סוף - והן לבני ישראל

בישועת ישראל. למה הי' עליו להתאמץ? אין זאת, אמרו חז"ל, אלא שהצטער ונעשה בשרו חידודין חידודין על איבודן של מצרים, עד שכדי לשמוח על ישועת ישראל נדרש ממנו להתאמץ.

"ויחן שם ישראל נגד ההר" (יש:ב). בס' מדרשי וחידושי רבי עקיבא איגר איתא: יש לפרש דמה שזכו לאחדות - "ויחן שם ישראל" כאיש אחד בלב אחד - זה הי' להם לתועלת גדולה "נגד ההר", היינו היצר הרע הנקרא 'הר', כמו שאמרו חז"ל (סוכה נב). שלצדיקים נדמה היצר הרע כהר.

"ויוצא משה וגו' ויתיצבו בתחתית ההר" (יש:יז). ופירש"י: לפי פשוטו, ברגלי ההר. ומדרשו, [מלמד] שנתלש ההר ממקומו ונכפה עליהם כגיגית וכו'.

בס' ביאורי מהרא"י לבעל תרומת הדשן איתא: ומקשים במס' שבת (פח.) א"כ היו מוכרחים לקבל התורה, ומתוך הגמרא התם [עיי"ש]. אך נמצא בדברי רז"ל: למה הכריחם לכך? כדי שיהיו דומים למאנס האשה, דאנסן הקב"ה לטובתן כדי שלא יסתלק השכינה מעליהם ולא יוכל לשלחם, כמו אנוסה דכתיב "ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו" (ועיין בשפתי חכמים שם אות א').

בענין דרשת החתן קודם החופה ובשעת סעודת שבע ברכות

במס' תענית (כו:) ובמדרש (פתיחתא דאיכה רבה אות לג) דרשו: "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לכו" (שיה"ש ג:יא). ביום חתונתו - זה מתן תורה.

ועיין ברש"י עה"פ: "ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה" (שמות יז:יז), שכתב: מגיד שהשכינה יצאה לקראתם כחתן היוצא לקראת כלה.

ועיין במטה משה (הכנסת כלה ח"ג פ"א אות א') שכתב: כל המנהגים של חתן וכלה אנו למדין ממתן תורה שהי' מראה עצמו כחתן נגד כלה שהם ישראל כמו שכתב התשב"ץ (סי' תס"ד) [וז"ל התשב"ץ: הר"ם זצ"ל אומר כי מה שאומר החתן הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל, לפי שמצינו בהרבה מקומות. שאירס הקב"ה לישראל בתורה וכל אותן אירוסין ונישואין וכתובה אנו עושים וכו', עיי"ש].

והנה, לקמן נביא הרבה מקורות למנהג שהי' נפוץ שהחתן הי' דורש ביום חתונתו - או קודם החופה או בסעודת נישואין, ולפי מ"ש בתשב"ץ ובמטה משה שמה שאנו עושים עם חתן וכלה אנו למדים ממתן תורה אפשר לומר שמכיון שבמתן תורה החתן [הקב"ה] דרש את התורה לפני הכלה [בני ישראל], כמו כן נהגו שהחתן דורש בשעת חתונתו [ומה שנהגו שהקהל מפסיקים את החתן לדרוש, עלה בדעתו להציע שמקורו ג"כ ממתן תורה, שהפסיקו בני ישראל את הקב"ה באמצע דרשתו - לאחר שתי הדברות הראשונות - ואמרו: "ועתה למה נמות וגו' אם יוספים אנחנו לשמוע את קול ה' אלקינו עוד ומתנו וגו'." ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלקינו אליך ושמענו ועשינו" (דברים ה:כב,כד) וביקשו ממושה להשמיע את שאר התורה, וזהו: "תורה צוה לנו משה" - שמושה צוה לנו תרי"א מצות, "ואנכי" ו"לא יהי' לך"

מפי הגבורה שמענום (עיי' מכות כד.) אח"כ מצאתי שב"ה כיוונתי לדברי החת"ס שהובאו בס' בישורן מלך (סע' פ"א עמ' נ').

בספר עדות לישראל (עמ' מ"ז) איתא: נהוג שהחתן, אם הוא תלמיד חכם, דורש בענייני דיומא או סתם פלפולי דאורייתא וכו' את המנהג, מביא דרך אגב המג"א לשו"ע או"ח סי' ש"ו (ס"ק ט"ו), את עצם המנהג יש לנמק ע"פ מאמרם ז"ל (סנהדרין קא.): אמר הקב"ה לתורה, בתי, מה יעשו בני בשעה שאוכלים ושותים ושמים, אמרה לפניו - רבש"ע, אם בעלי מקרא הם, יעסקו במקרא, נביאים וכתובים, ואם בעלי משנה, יעסקו במשנה הלכות ואגדות וכו'. ועיין בשו"ת מהרש"ל (סי' פ"ה) המעיר שהשמחה תהי' מעורבת ובלולה בשמחת תורה. וראה תוספות לחגיגה (טו. ד"ה שובו), גם בשו"ת מהר"י מברונא (סי' רל"א) מדובר דרך אגב על "דרשות בסעודת חתונה", אלא שמשם לא בהיר אם הכוונה לדרשת החתן או של המסובים. בשלחן העזר (ח"ב סי' ט' סע' ב' סק"ג) מביא בשם גאולת ישראל שהאריך בבירור השאלה ומלמד זכות על אלה שלא אומרים דברי תורה בסעודת נישואין וברית מילה, ומסיק שם דאפילו בסעודת מצוה צריכים דברי תורה, עיי"ש וכו'.

ויש מנמקים המנהג על מאמרם ז"ל (פסחים מט:): הנותן בתו לעם הארץ כאילו כפתה לפני הארץ, ולכן דורש הוא ברבים להראות שאינו עם הארץ [ועיין בשלחן העזר (ח"ב עמ' קל"ח) שכותב דלכאורה יש בזה חשש גיאות ורמות רוחא. אכן מבואר דבמקום שאין מכירין אותו שרי למימר צורבא מדרבנן אנא, וכן משמע מגמ' ב"מ פ"ד, עיי"ש].

ובשלחן העזר שם מביא המחבר ז"ל בשם סה"מ"ט [ספר המטעמים] משום שביום חופתו הוא כנשיא ומלך דשין [חתן ונשיא ומלך] זה לזה במחילת עוונות, והנשיא הי' דורש ברבים ביום שנתמנה למשרה גבוה זו. וראה מס' סופרים (פ"ח ה"ו), עכ"ל.

בספר נטעי גבריאל (הל' נישואין ח"א פ"ב סע' ז') איתא: יש נהגים שהחתן דורש בתורה קודם החופה. ובהערה י"א כתב: כ"כ בתרגום יונתן עה"ת עה"פ (דברים יא:יט) "ולמדתם אותם את בניכם וגו' בשבתך בביתך" - למגורסא בהון במיתכון בביתכון עם חיתונכון. ובפי' על יונתן כתב, ר"ל שהשושבינים אף שהם טרודים בבית החתונה ועוסקים במצוות וכו', ופי' בביתך ע"ד "בית יעשה לך" (ש"ב ז:יא), ובדרך הלצה יש לומר מכאן סמך לדרשה בבית החתונה כמנהגינו. וכ"כ אוהב ישראל בהשמטה לשבת הגדול שהמנהג שהחתן דורש לפני החתונה עיי"ש הטעם עפ"י דרכו בקודש, וכ"כ שלחן העזר דף י"ח ע"א, וכ"כ בספר שערי ירושלים הובא בספר מנהגי א"י (גליס, עמ' של"ו), דאם החתן הוא חכם ויודע ספר ידרוש קודם החופה דרוש בגפ"ת, מענין פרשת השבוע או מענין היום, וכן מנהג פולין וכן מנהג בעלזא וכו'.

בסוף ההערה כתוב: והייתי פעם אצל קבלת פנים בנוכחות הגאון רבי אליעזר זילבער ז"ל, ואמר שמנהג ותיקין שחתן דורש בתורה לפני החופה, ולא הסכים שהבחורים יפסיקו בשירה באמצע הדרשה, ע"כ. אמנם בספר דברי תורה (מהד' א' אות א') כתב דכן המנהג להפסיק את החתן תיכף כשמתחיל הדרשה, ומבאר שם טעמי הדבר.

בספר מנהגי וורמיישא (ח"ב עמ' מ"ב) איתא: מנהג החתן לדרוש באותה סעודה.

בספר הנישואין כהלכתם (פ"ג סע' ס"ב) איתא: עוסקים בדברי תורה בשעת סעודת הנישואין, ונהגו שהחתן דורש בתורה לפני צבור המסובים בסעודה, וכמה טעמים לדבר. וכתב אחד מהפוסקים שאין לדרוש בהוראות הלכות ודינים בדרשה שבסעודת הנישואין מפני חשש איסור הוראה בשיכרות (שו"ת מהר"י ברונא סי' ר"ל). ועיין דברי תורה

(מהדורא ד' אות כ"ז) שעיקר המצוה היא לשמח את החתן ואת הכלה, ואין להרבות בדרשות בכלל.

בס' הנישואין כהלכתם (פט"ו סע' ק"ו-ק"ז) איתא: בסעודה שלישית של שבת, מרבית בשמחה לכבוד החתן והכלה, וחשובי הקהל באים לסעודה לכבדם. ויש נוהגים שהחתן דורש בתורה בסעודה זו (עיי' רמ"א אה"ע ס"ב סע' ח').

בספר אורחות רבינו (ח"א עמ' רל"ב) מסופר על הסטייפלער גאון זצ"ל שבחנות נכדתו, כשהתחיל החתן לומר תורה והפסיקהו בשירה, כנהוג, הקפיד על זה ואמר שחתן היודע ללמוד צריכים לאפשר לו לומר תורה ובסוף אפשר להפסיקו, ורק מי שחלש בלימודים, אצלו רצוי לבלבל ולהפסיקו.

בספר בצל הקודש (עמ' ס"ה) מובא שהג"ר בצלאל ראקאו זצ"ל נר"ב ואב"ד דק"ק גייטסהעדן הסביר פעם, למה בדרשת בר מצוה אין המנהג כ"כ להפסיקו בשירה, משא"כ בדרשה של חתן שמפסיקו לו בשירה. וביאר ע"פ המעשה הידוע של הגאון מוילנא ז"ל והמגיד מדובנא ז"ל, שנפגשו זה עם זה בליל שבועות, והגאון קרא התיקון ליל שבועות והמגיד למד, ושאל הגאון להמגיד על מנהגו שאינו אומר תיקון. והשיבו במשל כדרכו, דסוחר גדול שיש לו הרבה סחורה אינו מראה להקונה אלא דוגמאות מה שיש לו באוצר בפנים, אבל סוחר קטן שאין לו הרבה סחורה, מראה להקונה כל מה שיש לו. כן הוא הכא, דהגאון שידוע כל התורה כולה אין צריך אלא להראות דוגמאות מה שידוע, משא"כ אני צריך להראות כל מה שיש לי ע"כ אני לומד (עיי' בספר שרשי מנהג אשכנז ח"ג מה שמפקק על מעשה זה). וזה לענין דרשת חתן ובר מצוה, דחתן יש לו הרבה תורה וא"צ להראות אלא דוגמאות, ואחר דיבור קטן אפשר להפסיקו, משא"כ בדרשת בר מצוה שמתחיל עכשיו ללמוד, צריך להראות כל מה שיש לו כמשל הנ"ל, ולכן אינו מן הנכון להפסיקו בשירה.

אמנם שוב מסופר אודות הגר"ב ראקאו זצ"ל דלא הי' נוח לו כל הענין שמפסיקים חתן באמצע דרשה, והי' מעורר את החתנים לדרוש בימי שמחתם.

במוסף תורני קולמוס (מנחם-אב תשס"ח) מובא מאמר רחב על הפסקת חתן בדרשתו. בתוך דבריו מביא שה"ח"ת סופר" נתן טעם לכך שהחתן מתחיל בדברי תורה ומפסיקו אותו, כי כן מצאנו בקבלת התורה שהפסיקו להקב"ה שנמשל כחתן היוצא מחופתו, שנאמר: "ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו וגו'" (כבר הזכרנו דבריו בתחילת המאמר).

רבי חיים אלעזר שפירא, האדמו"ר ממונקאטש [בעל המנחת אלעזר] נתן טעם (דברי תורה מהד' א' אות א') למנהג זה שלא מניחים לחתן לגמור את דרשתו כאשר המסובין מפסיקו אותו ע"י שיתחילו לומר וכיוצא בביטול אחר, וכתב: "דנהגין כן עפ"מ שכתב במג"א (סי' תר"ע סק"ד) דבנישואי בת תלמיד חכם לעם הארץ אם אומרים שירות ותשבחות הוי סעודת מצוה, וגם בדברי תורה אם אומרים הוי סעודת מצוה. וא"כ החתן מתחיל לומר דברי תורה כדי שתהיה הסעודה סעודת מצוה, כי לא נאה שיחזיק הוא עצמו לתלמיד חכם. אמנם המסובין והנאספים צריכין לכבוד ולשמחו, על כן מפסיקו אותו בעת שיתחיל לומר דברי תורה - כלומר, שאין צריך לומר דברי תורה כדי להיות סעודת מצוה, כי בלא"ה הוי סעודת מצוה בנישואי תלמיד חכם, ובוהי יחזיקוהו לתלמיד חכם, וזהו כבודו".

בספר אמרי אמת (ח"ה פ' כי תצא עמ' ל"ו) מצא סמך נאה לענין מנהג ישראל שהחתן דורש, והוא על פי דבריהם ז"ל (ב"מ כז:): על

הפסוק האמור בהשבת אבידה: "עד דרוש אחיך אותו" - דרשהו שלא יהא רמאי, שצריך לחקור ולדרוש אותו בסימנים שזו אבידתו. וכן החתן, שמחזר ומבקש אבידתו [כדברי התוס' שהאשה נחשבת לאבידת בעלה], צריך לדרוש אותו שראוי לכך. ולפי זה יומתק מאד מנהג העולם להפסיק את דרשת החתן, שכן הכוונה בזה לגלות שאנו מחזיקים את החתן כתלמיד חכם, שאינו צריך דרישה ונתינת סימנים, ומשיבים אבידתו בטביעת עין (שם כג:).

רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג [בעל השפע חיים] מבאר ענין הפסקת דרשת החתן ע"י המסובים, להורות ולרמוז לו שעתה עם צאתו לקראת החיים צפויים לו קשיים ונסיגות שפירעו לו בלימוד התורה, ויהא מוטל עליו להתגבר עליהם ללא מגור, ואז יזכה לקנין התורה.

גם רבי פנחס מנחם אלטר, האדמו"ר מגור בעל הפני מנחם, נתן טעם (פני מלך עמ' י') למנהג שמפסיקים את החתן בדרשה: "מנהג ישראל תורה, אולם מ'תורה' זו אי אפשר להיות למדן, מן המנהג ישראל תורה, רק כאשר לומדים תורה אז מנהג ישראל גם כן תורה". בהתייחסו למנהג הפסקת החתן בדרשתו, הוסיף שאין לזה מקור, ויש לומר כמה טעמים:

א. יתכן שהכוונה לרמוז שהתורה אין לה סוף וסיום, ובלאו הכי אי אפשר לגומרה ולסיימה, וארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים.

ב. עוד יש לומר על דרך צחות להראות שגם קצת תורה יש לה חשיבות בפני עצמה.

ג. גם יש לרמוז לו, שאפילו יש מפריעים גם כן צריך ללמוד תורה.

ד. עוד אפשר לומר על דרך צחות, דאיתא המשמח חתן זוכה לתורה, ולכן מפסיקים אותו לפי שרוצים לזכות בעצמנו לתורה, וכשהחתן אומר תורה מפסיקו אותו לשיר לפניו ולשמחו ולזכות על ידי זה לתורה. אולם באמת, גם התורה עצמה היא שמחה, ויש להניח לחתן לומר דברי תורה - הרי זה גם כן שמחה.

בספר 'שהשמחה במעוננו' מצא סמך ורמוז לכך מהפסוק: "דברי חכמים בנחת נשמעים", נחת' אותיות 'חתן' - שצריך לשמוע דבריו. וכתב עוד שיש דורשים ענין הפסקת דרשת החתן בשירה, עפ"מ ששינוי במס' יבמות (גז:): "כל השרוי בלא אשה כשרוי בלא תורה", שרק לאחר הנישואין, זוכה לשלמות ההבנה ולקנין התורה.

וא"כ, חתן זה שהכין את דברי התורה והדרשות בימי בחרותו, מפסיקו אותו, להורות לו שתורה זו שלמד עד כה אין לה שלימות, ורק מעתה ייפתחו לו שערי דעת, ויזכה לעלות במעלות התורה והבנת דרכיה.

בספר עדות לישראל (עמ' מ"ז-מ"ח) איתא: לפנינו בישראל הי' נהוג שהשמש הכריז: 'דורון דרשה' אחרי שהחתן השמיע דברי תורה, או בלשון אידיש: 'דרשה געשאנק'. כיום נשתנה המנהג וע"פ רוב מגישים המתנות ללא הכרזה הנ"ל. לעצם המנהג ישנו אסמכתא מלאה בוהר הקדוש לפ' ויצא (קמ"ט ע"א) דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן וכלה, כולהו יביי נבזבזן ומתנן לון. ויש להדגיש, שכאן כתוב בלשון רבים, "לון", אבל בוהר לפ' אמור (צ"ו ע"ב) הוגבלה הנתינה לכלה, וז"ל: ככלה דכלהו מזמנין לה מאנין וחולקין ולבושין. וראה זוהר לפ' ויצא (קמ"ט ע"א אות ב') בניצוצי זהר שם, ומפורש במס' כלה פ"ק א' "שמשגרת לפני הכלה משאת השלחן". המג"א (או"ח סי' ש"ו סקט"ו) מביאו דרך אגב לענין שבת [בדין לפסוק צדקה בשבת, שם בשו"ע (סע' * 3 * 3

וז"ל: "דאין מוציא מרשותו ולחייב למתן הדורש בשבת, שרי, דאין חייב באמירתו כלום, דאי בעי הדר, דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט. ולפ"ז ודאי אסור לשלוח חפץ כלי לדרשה בשבת לחתן, דאסור מתנה, דהוה כמשא ומתן". בספר שו"ת מהרי"א (או"ח סי' פ"ג) מתפלפל בשאלה זו ומסיק שם, דאפילו אליבא דהמג"א הנ"ל יש תקנה, שהמקבל יתכוון שלא לקנות החפץ עד מוצאי שבת, עיי"ש במרוצת הסברתו.

ו"ו] וכותב: וא"כ צ"ע מה שנוהגין ליתן במתנה כלים לחתן הדורש בשבת, ומה שקצת מחייבים [מתחייבים] ליתן כך וכך מעות, אסור, דדוקא לגבוה [צרכי צבור] שרי וכו'. בעל אליהו רבא (שם אות י"ט) מביא דברי המג"א הנ"ל ומצדד להיתר, וכותב: ונראה דחשבינן נמי צורך מצוה, להגדיל כבוד התורה ולשמח חתן וכלה ולפעמים הם עניים וכו'. הפרי מגדים שם (א"א סקט"ו) מחלק בין הנותן לבין המתחייב,

לז"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לז"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לז"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

TORAH LODAAS

PARSHAS YISRO
© COPYRIGHT 2025
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

נדב בן דבורה לרפ"ש
רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש
לז"נ פעסא רחל בת דבורה

"ויחן שם ישראל נגד ההר" (יט:ב) פירש"י: "כאיש אחד בלב אחד
"And Israel camped there opposite the mountain."
Rashi notes that the singular term - "*Vayichon*" - shows that they were as one person with one heart.

Hagaon Rav Nosson Adler, ZTL, explained homiletically that Chazal refer to the evil inclination as a mountain (see *Succa* 52a). Since the evil inclination strives to produce discord and contention among people, when Israel camped with total harmony before receiving the Torah, this encampment was "*Neged Ha'har*" - against the wishes of the "mountain".

"ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם" (יח:י)
"And Yisro said: 'Blessed is Hashem who saved you ...'"

It is told that when the *Vilna Gaon ZTL* was extolling the virtues of the *Geir Tzedek* of Vilna, he remarked that the special levels that a convert can achieve are often greater than those of a Yisroel from birth. He proved this from the fact that when Chazal (*Chullin* 91b) show that a Yisroel is more beloved to Hashem than the *Mal'achim*. They do so by noting that the *Mal'achim* are only able to recite the Name of Hashem after first reciting three words of praise, while a Yisroel may do so after only two introductory words of praise. However, we see that Yisro was able to mention the Name of Hashem after just one word of praise. This unique *Zechus* indicates the special qualities of the *Geir* in the eyes of Hashem.

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

In *Hilchos Shabbos* (O.C. 286) the *Beis Yosef* brings from the *Shivlei Haleket* that the words in *Tefillas Mussaf* of *Shabbos* (תכנת שבת) that states: "טועמיה היים זכור" allude to the custom of tasting the *Shabbos* foods before *Shabbos*.

The *Machzor Vitri* (*Tefillas Mussaf* of *Shabbos* 191) writes that the reward for tasting the *Shabbos* foods before *Shabbos* is long life ("טועמיה - היים זכור").

Among the reasons for the *Minhag* are: 1) To be certain that the foods are seasoned properly. [If they are

over-seasoned they may not be edible at all, and if they are under-seasoned they may be difficult to season on *Shabbos* because of *Bishul* considerations].

2) Just as a king has people tasting the food before a royal banquet, so too, we taste the food before a *Shabbos* meal.

3) To give poor people who have difficulty in digesting fancy foods on *Shabbos* to acclimate to the *Shabbos* foods.

One need taste only a small amount of food on *Erev Shabbos* [at least according to the first two reasons] to fulfill the *Minhag*.

There is also a discussion concerning whether the custom of tasting the *Shabbos* foods applies to every person tasting all of the foods, or just some of them, or whether it applies to everyone or only to the woman who prepares the food. [Many men follow the stringent view and taste all of the *Shabbos* foods].

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) Does the *Mitzva* of honoring one's parents apply to one's in-laws as well?
- 2) What two instances of *Techiyas Hameisim* took place at *Matan Torah*?
- 3) Does the prohibition of *Lo Sachmod* apply to the items of a gentile?
- 4) When Moshe ascended *Har Sinai* to receive the Torah, his appearance was changed. Who did he look like?
- 5) Is it permissible to sway back and forth [to "*Shokol*"] during *Shmoneh Esrei*?
- 6) If one intended on killing one person and ended up killing another person, is he executed by *Beis Din*?
- 7) Does one fulfill the *Mitzva* of honoring parents by giving them gifts?
- 8) In whose honor did the *Mon* fall at noontime?
- 9) What was the source of the thunder and lightning at *Matan Torah*?
- 10) What does the exemption of a *Chosson* during the first year of marriage from going to the army have to do with *Matan Torah*?

ANSWERS

- 1) The Tur and Shulchan Aruch (Yoreh Deah 240) say that one is obligated to honor his father-in-law. The Bach says the the obligation is not one of honoring one's father, but rather one of honoring one's elders (see Birkei Yoseif, Yoreh Deah 240).
- 2) The Pirkei D'Rebbi Eliezer (41) says that at Matan Torah, all Jews who had died until that point were brought back to life for Matan Torah. Additionally, Chazal tell us (Shabbos 88b) that when Bnei Yisroel heard the first Commandment, their souls departed from their bodies, and had to be returned through the process of *Techiyas Hameisim*.
- 3) According to the Minchas Chinuch (38), one does not violate the prohibition of *Lo Sachmod* if he desires the items of a gentile. However, other views disagree with this (see Otzar Meforshei Hatalmud, Baba Metzia 5b note 97).
- 4) When Moshe ascended *Har Sinai* to receive the Torah, Hashem changed his appearance to that of Avrohom, because He knew that the *Mal'achim* who had been recipients of Avrohom's kindness would not attempt to prevent him [or someone who looked like him] from receiving the Torah (Shmos Rabba 28:1).
- 5) There are differences of opinion concerning whether it is permissible to "*Shokol*" during Shmoneh Esrei (see Rama Mi'panu 113; Siddur Ya'aveitz; Rema, Orach Chaim end of Chapter 48; Mogein Avrohom ibid. 4; Mishna Berura ibid. 5).
- 6) According to the Rabbonon (Sanhedrin 79b), he is *Chayav*, while according to Rabbi Shimon, he is exempt. The Rambam (Hil. Rotzei'ach 4:1) rules in accordance with Rabbi Shimon.
- 7) According to the Midrash (Bemidbar Rabba 7:1), he does ["ומה הבן חייב להיות מעלה לאביו דורון"].
- 8) Yisro came to join Bnei Yisroel in the sixth hour of the day, and the Mon fell at that time in his honor (Midrash Shocheir Tov 78).
- 9) Rabbeinu Bachya (Shmos 19:16) brings from Rabbeinu Chananel that the thunder and lightning at Matan Torah were not of natural origins. The source of the thunder was the singing of the *Malachei Hashareis* to Hashem, while the lightning was from the appearance of the *Malachim* themselves. The purpose of the thick cloud was to separate Bnei Yisroel from the *Malachim*.
- 10) Rabbeinu Bachya in Parshas Ki Seitzei on the Posuk (דברים כד:ה) "נקי יהי לביתו שנה אחת" says that the obligation of the Chosson staying with his Kallah for the first year after marriage is learned from the fact that the *Shechina* remained with Bnei Yisroel for [nearly] a year at Har Sinai.

NOW AVAILABLE

The sefer *נר מתתיהו* is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood.
Please be in touch via email.

The sefer *מצא טוב* on *שמחות* and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

*The material for this issue has been reprinted
from previous years*